

CSODÁT MESÉLEK

Az Andor Ilona Baráti Társaság Kodály Kórusának Bárdos- hangversenyéről

Andor Ilona (1904-1977)
(andor-ilona.baptistaoktatas.hu)

A Zene Világnapján, kerek évforduló jegyében tartott hangversenyt az Andor Ilona Baráti Társaság a Nádor Teremben: Bárdos Lajos 120 évvel ezelőtt, október elsején született – 1899-ben persze sem zenének, sem másnak nem volt még „világnapja”. A mostani koncertműsor pilléreit Bárdos-művek alkották, címét „Csodát mesélek” is Bárdos-műből választották – Weöres Sándornak a hetvenéves Kodály Zoltánt köszöntő verséből, amelyet Bárdos többféle kórusra is feldolgozott. Költő és zeneszerző ebben a kompozícióban arról a csodáról szól, amit Kodály Zoltán jelent a magyarság és a világ számára.

Vikár Sándor, Kodály Zoltán és Bárdos Lajos (1942)

A műsor egésze pedig három nemzedék (1881 és 1939 között született) magyar zeneszerzőinek szerzeményeiből válogatva kórusművészetünk gazdagságát, csodáját, csodáit mutatta fel. *Csodáját* annak, hogy ez a művészet milyen sokszínű és ugyanakkor milyen egységes, hogy hányféleképpen tud meríteni népzeneből és megtermékenyülni népi szövegektől; hogy milyen sajátosan magyar akár közvetlen folklór-háttér nélkül, csupán „a nyelv zenéje” által, sőt latinul vagy más nyelveken is. *Csodáit*, mert rövidebb vagy nagyobb lélegzetű, egytételű vagy ciklikus, a cappella vagy hangszerkíséretes mesterművekben gyönyörködhattünk: egyházi és világi, közéleti töltetű vagy személyes élményeket – és ekképpen az „általános emberit” – megfogalmazó, megilletődött, bánatos, örömteli vagy himnikus darabok sorozatában.

Breinich Beáta és az Andor Ilona Baráti Társaság Kodály Kórusa

B. Horváth Andrea, az Andor Ilona Baráti Társaság Kórusának karnagya

Utalások sorozata sűrűsödött a műsorba, további kerek és nem kerek évfordulók révén: a 115 éve született Andor Ilona előadói öröksége, Kodály Zoltáné, akinek nevét Andor Ilona kórusa 70 éve vette föl; az idén 95 éves

Szőnyi Erzsébet több műve is szerepelt a koncerten; a nyolcvan éve született Pertis Jenő népdalkórossal, a 80 évvel ezelőtt eltávozott Sztankó Béla, csakúgy a 30 éve halott Weöres Sándor, Bárdos Lajos szövegköltőjeként volt jelen. Zene és szó mellett, harmadik modalitásként mindvégig jelen volt az est folyamán a kép is, Géczy Olga festőművész-karmester két, a teremben kiállított festménye által. A műsorszámok előtti rövid ismertetés – szerzőkről, művekről, a kórusnak a művekhez fűződő és ma már zenetörténeti jelentőségű kapcsolatáról – még ha muzikológiai mélységekig merészkedett is (Bárdos zenei névjegye, zenei idézet-technika és hasonlók), mindenkor megmaradt a közérthetőség síkján.

Az est felütéseként a *Liszt Ferenc*, ez az 1936-os Liszt-jubileumra komponált Bárdos-mű hangzott el, tartalmához illő himnikus előadásban. Két Bartók-kórus következett: *Bánat*; *Leánynéző*; a Kodály Zoltán Leánykar előadói hagyományai szerint, kerülve „felnőtt” bánatot, „felnőtt” moralizálást, egyszerű közvetlenséggel. Mintha az énekesek hajdani leánykori énjükkel álltak volna a pódiumon. Mintha ezzel is emlékeztetnék a közönséget, hogy személy szerint ők azok (legalábbis többségben), Andor Ilona egykori énekesei! Interpretációjuk bizonyára nem fogalmazódott a „csakis így lehet” igényével, ám hallgatóként a „milyen meggyőző így” evidenciájával hatott.

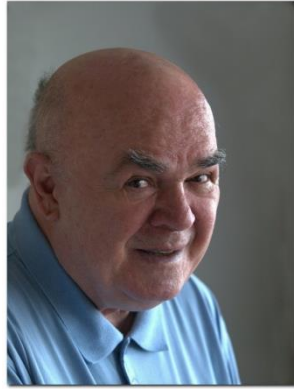
A következő darabot közös forrás kapcsolja Bárdoshoz, Bartókhhoz: az ő nyomukban járva választ szöveget Kriza János népdalgyűjtéséből Gárdonyi Zoltán: *Jere bé, violám* (1949). A három szövegstrófát visszatéréses szerkezetű kompozícióvá építő mű karakterváltásai jól érvényesültek, szépen ívelő codával zárultak.

A műsor második harmadát három különböző műfajú Bárdos-szerzemény indította, a már említett Kodályt köszöntő *Csodát mesélek*; egy Tolna megyei népdal feldolgozása: *Gerlice*; végül egyházi kórusmű, az *Ave Maria*, mely Kodálynak a Magyar Cantuale számára írott egykorú *Ave Mariájával* azonos és egyházi énekeinkből ismerős dallamfordulattal indul és zárul.

Vavrinecz Béla a köztudatban inkább folklorista-zeneszerzőként ismert, noha az 1985-ös Brockhaus–Riemann Zenei Lexikon 10 oratorikus művét említi és az életmű azután is gyarapodott. A koncerten a *Don Bosco oratórium* „Mária köszöntése” című részlete hangzott fel Németh Sándor orgonakisérével. A tételt az énekkar régóta műsorán tartja, a Vatikánban is énekelte.

Vavrincez Béla (1925-2004)

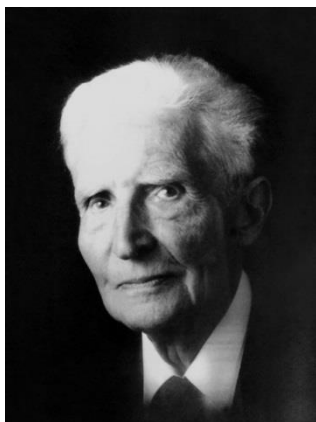
Kocsár Miklós (1933-2019)

Pertis Jenő (1939-2007)

A nemrég elhunyt Kocsár Miklós emlékének is adózva szólalt meg ezután az „Ó havas erdő némasága” című Nagy László-megzenésítés, a kórusművekben oly gazdag Kocsár-életmű egyik leghíresebb darabja, a *Három nőikarból*. A ciklus ajánlása Andor Ilona énekkarának szól, a mű végső formáját – megtudtuk a műsorismertetésből – az akkor már Andor Ilona lakásán folyó kóruspróbák során, szerző és karnagy együttműködésével nyerte el. Ismeretes a dátum is, a pódiumon állók az élő tanúk: 1972. december 10–12. Most a szoprán szólót Breinich Beáta énekelte, aki nem a kórustagok nemzedékéhez tartozik, ám hangja az énekkaréval szépen összesimult.

A 120 éves születésnap tiszteletére tartott hangversenyen megszólalt egy 121 éves mű is, a 16 éves Kodály orgonakíséretes *Ave Mariája*, 1898-ból. Talán nem a Szabolcsi Bence által leírt, a múlt töredékeiből új egységet vizionáló „nagyszombati diák” műve, ám szép romantikus nyugópont a koncert 20-21. századi műveinek sorában.

Gárdonyi Zoltán (1906-1986)

Ránki György (1907-1992)

Szőnyi Erzsébet (1924)

Hangversenytermi bemutatóként hangzott el Szőnyi Erzsébet *Elszánt könyörgés* című kánonja, Korzenszky Richárd bencés szerzetes (2018-ig tihanyi perjel) szövegére. A kompozíció alighanem egy 2014-es „tetőtéri este”, vagyis az Apátságban rendezett beszélgetéssorozat emlékét őrzi, melynek Szőnyi Erzsébet is vendége volt. A vers az *Új Ember* hetilap 2014. június elsejei számában jelent meg: „Nyílj meg föld! / Fogadj be ég! / Törj meg föld! / Boríts be ég! / Égess meg, / földelj el, / Takarj el fényeddel!” – A zeneszerzőt ezek a sorok szuggesztív népzenei fogantatású feldolgozásra ihlették, amelyet homofon codával zárt le, ahogyan azt mintaadó elődök, Kodály Zoltán és Bárdos Lajos is tettek. A kórus a szöveghez illő súllyal és a zenéből fakadó szuggesztivitással szólaltatta meg ezt a – kórustalálkozók összkari számaként is igazán méltó és alkalmas – tételt.

Ránki György, ez a műfaji korlátokat nem ismerő, mindenben biztos kezű és egyéni hangú szerző Babits-megzenésítése, a *Zsoltár gyermekhangra*, először 1987-ben hangzott fel. A mostani koncerten, akárcsak az ősbemutatón, három trombita kísérette: a szólamokat Sebessy Zekő, Berkecz Milán és Takács Boglárka, a Szent István Király zenekonzervatórium növendékei játszották. Ránki (neo)klasszikusan letisztult ünnepi zenéjének alaphangja: békében fogant himnusz, nem pedig – miként a Babits-verset tolmácsolni szokás – kiáltás békéért, in tempore belli. – Babits zsoltárát Bárdos Lajos bibliai zsoltára követte: *Jubilate Deo*, 1986-ban, halála évében, gyöngülő fizikai erővel ám alkotóereje teljében és igazi kóruspedagógiai leleményességgel alkotta a Mester. Ezeket az ünnepi zenéket az előadók a művekhez illő ünnepi hangvétellel tolmácsolták.

A műsort két, ciklikus népdalfeldolgozás zárta. Pertis Jenő emlékét a *Négy magyar népdal* idézte, Szőnyi Erzsébet művészetét az *Öt világrész dalai* hirdették, Németh Sándor zongorakíséretével, és Keresztúri Mária szoprán szólójával. „Csodát meséltek” – a zenének eltérő kultúrákat és nyelveket egységbe fogó erejéről. Az énekkar maga is csoda: elkötelezettségük, annyi éven át, Andor Ilona öröksége iránt; teljesítményük, mellyel az örökséget élővé teszik; egyáltalán, létezésük, a mai világban.

*Ének-zenetanár, karnagy, zenei író.